

BO, Leonardus Lodewijk de, priester, particularist, taal- en letterkundige (Beveren-aan-de-Leie 27 september 1826 - Poperinge 25 augustus 1885).

Humaniorastudies te Tielt, tot priester gewijd te Brugge (1851), leraar aan het St.-Lodewijkscollege aldaar (1851, van 1853 af als retoricaleraar), pastoor te Elverdinge (1873) en te Ruiselede (1882), daarna deken te Poperinge (1884).

De Bo is een van de grondleggers van de wetenschappelijk (vooral taalkundig), particularistisch georiënteerde V.B. in West-Vlaanderen, waarvan Gezelle door zijn veelzijdige begaafdheid natuurlijk de algemeen erkende leider was. Reeds in zijn studententijd in het groot-seminarie te Brugge (1846-'51) begon De Bo met het „zanten” van Vlaamse woorden, volgens Forceville nog vóórdat Gezelle daar als seminarist toe kwam (1850). Het denkbeeld om woorden te verzamelen hing in de lucht: op het eerste taalcongres te Gent in 1849 had G. van Wijk voorgesteld een volledig Nederlands taalkundig woordenboek samen te stellen; in 1859 nodigde de Leuvense vereniging Met Tijd en Vlijt de Vlaamse taalkundigen uit hetzelfde te doen voor de algemeen-Vlaamse woordenschat (z. L.W. Schuermans). De Bo meende dat het beter was eerst lokale idiotica te publiceren. Misschien eind 1859, maar zeker begin 1860 was hij, volgens Arickx, definitief aan het werk. Het verschijnen van de eerste aflevering van het Groot Woordenboek der Nederlandsche Taal in 1865, dat Westvlaamse termen opnam, was voor hem een aanmoediging. Gezelle stond hem actief ter zijde, zo zelfs dat in de inleiding tot zijn Westvlaamsch Idioticon, dat 1870-'73 bij E. Gailliard te Brugge verscheen, De Bo hem als zijn vruchtbaarste medewerker vermeldde. Van zijn kant zou De Bo Gezelle later zeer behulpzaam zijn bij het „zanten” voor Loquela. Het terecht hooggeprezen, maar ook wel heftig aangevochten Westvlaamsch Idioticon verschafte De Bo een hoog aanzien in West-Vlaanderen. Dit liet hem toe, samen met Duclos en

HIER WERD GEBOREN 27. 9. 1826

DEKEN DEBO

TAALGELEERDE EN DICHTER

—
'T IS KLEEN HET LAND WAAR IK IN WONE
'T IS KLEEN WAAR IK GEBOREN WERD
MAAR 'T IS GEEN ANDER MIJ ZOO SCHOONE
GEEN ANDER MIJ ZOO LIEF AAN 'T HERT

8 . 9 . 1935.

Gezelle – en openlijker dan deze laatste – o.m. in *Rond den Heerd en De Toekomst*, het tijdschrift van F. de Cort, deel te nemen aan de befaamde strijd tegen Jan Nolet de Brauwere, Jacob Heremans enz. voor de verdediging van de rechten van het Westvlaams (Westvlaamse taalparticularistenstrijd). In de Gilde van Sinte Luitgaarde nam De Bo dan ook herhaaldelijk met gezag het woord. Tijdens de jaarvergadering van 18 augustus 1874 sprak hij er „over de dialectische woorden en wendingen die burgerrecht in de schrijvende taal verdienen” (Handelingen, I, 1875, p. 27-38), en hij formuleerde vijf criteria die het opnemen van dialectische woorden in de algemene taal wettigen. Tijdens de tweede jaarvergadering op 1 mei 1876 vroeg De Bo zich af, „waarom er geene eloquentie in 't letterkundig Nederlandsch is” (Handelingen, II, 1876, p. 19-27); het antwoord: de zgn. algemene taal is zo onnatuurlijk, dat ze ons niet (in de mond) ligt. Tijdens de vierde jaarvergadering op 21 augustus 1878 nam de De Bo nogmaals het woord om te spreken over „de gallicismen in onze taal” (Handelingen, IV, 1879, p. 33-42). Om de Westvlaamse taalbeweging een hart onder de riem te steken toonde hij hierin aan de hand van voorbeelden aan, in welke mate de algemene taal verbasterd was.

De taalparticularistenstrijd heeft De Bo heel sterk in beslag genomen; toch bleef hij actief op het gebied van de lexicografie en de volkstaal. Hij legde een verzameling plantennamen aan die uitgroeide tot een postuum door J. Samyn bij Leliaert en Siffer in 1888 uitgegeven *Kruidwoordenboek*, dat als een bijdrage tot de Vlaamse wetenschappelijke taal beschouwd wordt.

De Bo was lid van *Met Tijd en Vlijt*, *De Taal is gansch het volk* (Gent), *Maatschappij der Nederlandse Letterkunde* (Leiden) en *Comité Flamand de France* (Duinkerke). Ook als leraar te Brugge heeft hij niet alleen samen met de directeur E. Minne het Sint-Lodewijkscollege tot bloei gebracht, maar tevens zijn stempel gedrukt op talloze toekomstige leiders van de V.B. in West-Vlaanderen. In die jaren stelde hij een *Kleine Nederduitsche spraakkunst voor Vlamingen* (1869) samen die vijfmaal herdrukt werd, en bundelde hij zijn *Gedichten* (1873). J. Samyn bezorgde in 1892 bij Siffer te Gent een herdruk van De Bo's *Westvlaamsch Idioticon*. Dit verscheen, samen met het *Kruidwoordenboek*, in 1970 in een facsimile-uitgave. Postuum verscheen ook een gebedenboek: *'t Gulden Wierookvat van zaliger Deken De Bo*, met bijvoegselen, bijeengebracht en geschikt door den Eerw. Heer E. Vandamme, zijn oud-leerling, en nagezien door den Eerw. Heer Guido Gezelle (1896). Dit laatste werd enkele malen herdrukt.

LITERATUUR: G. Forceville, *Uit de wordingsgeschiedenis van het Westvlaamse Idioticon*, in *Taal en Tongval*, jg. 15 (1963, p. 12-22); - G. Forceville, *Bo, Leonard Lodewijk de*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, I (1964)); - Fl. Claerhout, *Leven en werk van L. De Bo. Zijn rol en betekenis in het Westvlaamse Taalparticularisme* (met uitvoerige bibliografie, 1965); - V. Arickx (Inleiding tot de anastatische herdruk van), *L.-L. De Bo, Westvlaamsch Idioticon, heruitgegeven door Joseph Samyn, Gent 1892* (met een selecte bibliografie, 1970).